

Madai Sándor¹: A csalás értelmezési lehetőségei az osztrák büntetőjogban

Jogászai körökben ismert és gyakran hivatkozott tény, hogy a magyar jogrendszer – köszönhetően a földrajzi közelségnek, a gazdasági kapcsolatoknak és még egyéb okoknak – számtalan szállal kötődik a német, illetve a német nyelvterület jogrendszereihez. Talán leginkább és történelmi kontinuitásában legtisztábban az osztrák jogrendszerhez való kötődésünk bír jelentőséggel. Ez a kötődés – természetesen elismerve az egyéb jogrendszerekkel megfigyelhető kölcsönhatást is – a legtöbb jogág vonatkozásában jelen van, s ez alól a büntetőjog sem kivétel. Ha kissé távolabbra tekintünk vissza jogtörténetünkben, méghozzá büntetőjog-történetünkben, akkor ékes bizonyítéka ennek a Csemegi-kódex (is), amely számtalan ponton támaszkodik a német nyelvterületek törvénykönyveire, illetve törvényjavaslataira, nemkülönben a német büntetőjog-tudomány dogmatikai vívmányaira.

A közelmúlt, s napjaink változásai nyilvánvalóan kihatottak, illetve kihatnak büntetőjogi gondolkodásunkra és büntetőjog-alkotásunkra egyaránt, azonban ha áttekintjük büntető törvénykönyvünket, sok ponton hasonlóságot fedezhetünk fel az osztrák büntető törvénykönyvvvel – elsősorban a klasszikusnak számító tényállások vonatkozásában, hisz ne feledjük, hogy a jogalkotást minden államban befolyásolja az adott társadalmi-gazdasági környezet, amelyben egy ország működik.

I. A csalás rendszertani elhelyezése

A jogtörténetben számos nézett uralkodott a csalás rendszertani elhelyezését illetően. Napjainkra – bár gyakorlatilag ez már korábbra is tehető – egyeduralkodóvá vált az az álláspont, amely a csalás vagyoni elleni jellegét ismeri el. Ez a megközelítés általánossá vált az osztrák büntetőjogban is,² s a jogalkotó is fejet hajtott előtte, ugyanis a Büntető Törvénykönyvben szintén a vagyoni elleni bűncselekmények közé³ került a csalás.

Láthatjuk, hogy az osztrák szabályozás e tekintetben inkább a magyar törvényre hasonlít, ahol szintén egy fejezetben vannak elhelyezve a vagyoni elleni bűncselekmények⁴, míg a német megoldás eltérő irányt jelent. Feltétlenül megjegyzendő azonban az a tény, hogy – s itt a magyar szabályozáshoz képes is eltérést találhatunk – az osztrák jogalkotó nem disztinkvál a klasszikus értelemben vett alap-, illetve minősített esetek között, hanem külön tényállásban helyezi el a csalás hagyományosan alapesetének tekintett meghatározását és – egymástól is elkülönülten – az egyes minősített eseteket. Az eltérő rendszerezés a cselekmény vagyoni elleni jellegét érdemben nem befolyásolja, inkább a jogtechnikai elképzelések mögött meghúzódó megfontolások felderítése szolgálhatna – talán – érdekes eredményekkel.

Az osztrák törvény Különös Részének hatodik fejezetében a következő cselekmények⁵ kapcsolódnak elsősorban a csalás kérdésköréhez:

1. csalás⁶
2. súlyos csalás⁷
3. üzletszerű csalás⁸
4. szükségbeli csalás.⁹

II. A csalás tényállása

„Aki azzal a szándékkal, hogy a megtévesztett magatartása által maga vagy egy harmadik személy jogtalanul gazdagodjon, valakit tényekre vonatkozó megtévesztés által arra bír rá, hogy olyan valamit tegyen, eltűnjön vagy ne tegyen, amivel ő vagy más vagyonában károsodik, 6 hónapig terjedő szabadságvesztéssel vagy 360 napi tételig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.”¹⁰

A német szabályozás elemzésénél láthattuk, hogy bővebb a tényállás megfogalmazása, mint a magyar törvényben. Ez igaz az osztrák tényállásra is. Első olvasatban kitűnik a normaszövegből az a fordulat, amely sem a magyar¹¹, sem a német¹² törvényszövegnek nem sajátja, ez pedig nem más, mint a vagyoni hatályú rendelkezés beemelése a tényállásba, s ezáltal abban *expressis verbis* történő megjelentetése, hiszen ezzel a jogalkotó konkretizálja a rendelkezés típusait, s egyben újabb jogértelmezési problémák elé állítja a jogalkalmazót.

Szintén speciális a magyar normaszöveghez képest az osztrák megoldás a tekintetben is, hogy egyértelművé teszi azt, hogy a gazdagodás nem kizárólag az elkövetőnél, hanem harmadik személynél is jelentkezhethet. Természetesnek hathat, hogy a csalásból eredő hasznót nem idegen érdektől vezérelve, hanem saját nyereszkeresési céljai szerint kívánja felhasználni az elkövető, azonban elvi síkon nem lehet kizárni az idegen érdekű csalást sem. Ennek kapcsán a magyar törvény semmilyen utalást nem tesz arra vonatkozóan, hogy a gazdagodásnak kinél kell bekövetkeznie, ebből következően az akár az elkövetőnél, akár a sértettől különböző harmadik személynél is bekövetkezhethet.

III. A megtévesztés tartalma

A magyar szabályozásban semmiféle utalást nem találhatunk arra vonatkozóan, hogy az elkövetési magatartásnak (tévedésbe ejtésnek, illetve tévedésben tartásnak) mire kell irányulnia. Ezzel a jogtechnikai megoldással szemben az osztrák – és a német is – jogalkotó kifejezetten rögzíti a tényállásban azt, hogy a megtévesztésnek tényekre kell irányulnia. Tény alatt a múlt és a jelen olyan történéseit értik, amelyek bizonyíthatóak. Ezen túlmenően disztinkváltnak abban a tekintetben, hogy külső vagy pedig belső (pszichikai) tényről van szó. Külső tények alatt értenek olyan körülményeket, mint például az áru származási helye, eltarthatósága, vagy egy személy gazdasági körülményei (például fizetési képessége). Belső – pszichikai – tények közé tartozik például egy személy fizetési készsége – mint láttuk a képessége külső tényként értékelendő – csakúgy, mint az ismeretek, készségek, képességek. Nem tekinthetők azonban ténynek például az érzések.¹³

A gyakorlatban problémát jelenthet az értékítélet és a pusztá véleménynyilvánítás elhatárolása. Előbbi képezheti a csalás immanens elemét – ha az tényszerű körülményekre vonatkozó állításként jelenik meg a külvilágban –, míg utóbbi nem. Csupán az utalás szintjén kívánjuk megjegyezni, hogy a tények kategorizálását illetően hasonlóságot fedezhetünk fel a német irodalomban képviselt állásponttal, bár ott is találkozhatunk olyan eltérő véleménnyel, amely a fent bemutatotthoz képest szélesebb körben értelmezi tényként akár a külső, akár a belső történéseket.¹⁴

Központi eleme a csalás tényállásának az osztrák büntetőjogban is a megtévesztő magatartás. E pontnál azonban meg kell jegyeznünk, hogy az osztrák törvényben található olyan tényállást, amelynek szintén a megtévesztés képezi lényegét¹⁵ – s a csalásnál az elkövetési magatartás meghatározására használt ige főnévi alakja lesz a tényállás neve is¹⁶ –, azonban ez a deliktum nem a vagyon elleni cselekmények közé tartozik, hanem a különös rész harmadik fejezetében, a szabadság elleni bűncselekmények között található meg, értve a „szabadság” alatt elsődlegesen a döntési szabadságot.

Visszatérve a csalás megtévesztő tevékenységére, az megvalósítható aktív cselekvéssel, mulasztással és megvalósulhat ráutaló magatartással is.¹⁷ Ez utóbbi vonatkozásban hangsúlyozandó, hogy a ráutaló magatartás szintén aktív tevékenységet jelent, ezért nem nyúlhat a jogalkalmazó a mulasztásos cselekmények dogmatikai háttéréhez. Nem kizárt olyan megvalósítási forma, amikor kifejezett és ráutaló magatartással együtt, tehát ezen elemeket együttesen alkalmazva valósítja meg az elkövető a bűncselekményt. Ebben az esetben az osztrák büntetőjog dogmatikai szempontból a kifejezett magatartással megvalósított csaláshoz vél felfedezni kapcsolódási pontot.¹⁸

Az elkövetési magatartásokhoz kapcsolódóan külön figyelmet fordítanak az osztrák irodalomban a hatóságokkal összefüggésben előforduló csalásoknak. S hogy mennyire nagy jelentőséget tulajdonítanak ennek a kérdésnek, mutatja az is, hogy megkülönböztetik a hatóság ellen elkövetett, illetve a – magyar jogban is korábban széleskörű nyilvánosságot kapott¹⁹ – perbencsalást. A hatóság sérelmére elkövetés során annak lényegét abban látják, hogy az igény címzettje a hatóság, tehát az elkövető a hatóságot megtévesztve kíván anyagi előnyhöz jutni. Ebben az esetben sem támasztanak semmilyen különleges követelményt a megtévesztő magatartás minőségét illetően, hasonlóan a magánszemély sérelmére elkövetett csalásokhoz, s függetlenné teszik a csalás megállapíthatóságát attól, hogy van-e a hatóságnak az elkövető által állított téves információk ellenőrzésére vonatkozó kötelezettsége.

Nem tűnik viszont egyértelműnek a perbencsalással²⁰ kapcsolatban a megtévesztő magatartás megítélésének. A korábbi Ítélezési gyakorlat szerint önmagában egy kontradiktórius eljárásban a résztvevő személy által²¹ szolgáltatott hamis adatok nem alapozták meg a csalást, az elkövetéshez szükségesnek tartották további megtévesztő magatartás kifejtését is. Az újabb megközelítés aszerint disztingvál, hogy a felek – vagy esetleg azok jogi képviselőjének – pusztá tényelőadásáról van-e szó. Amennyiben igen, úgy a csalás megállapítása kizárt, s elsődlegesen az eljáró hatóságoknak kell az eljárás keretében a megtévesztő előadást értékelni.²² Abban az esetben viszont, ha a megtévesztő magatartást az elkövető formális ki-, illetve meghallgatás keretében fejti ki, akkor megállapítható a csalás.²³ Szükséges a csalás megállapításához az is, hogy passzív alanyban tévedés alakuljon ki. A tévedés kifejezést ugyan nem használja a törvény, mivel azt mintegy burkolt fogalomként, beépítette a megtévesztés kifejezésbe, s lényegileg annak következményeként fogja fel a tévedést. Emiatt nevezi az osztrák szemlélet a tévedést „közbenső eredménynek”²⁴, hiszen nem az a lényeg, hogy a megtévesztő magatartás következtében létrejöjjön a tévedés – ez szükséges, de nem elégséges feltétele a csalás megvalósításának –, hanem az, hogy emiatt valamilyen károsító magatartásra indítsa az elkövető a passzív alanyt. S a tévedés azért is bír különös jelentőséggel, mert ez indukálja majd a kárt okozó vagyoni hatályú rendelkezést, ami miatt a csalás kettős kauzalitású cselekménynek tekinthető. Ehhez kapcsolódóan jegyezhetjük meg generális szabályként, hogy az automaták, illetve egyéb, hasonló berendezések „sérelmére” elkövetett megtévesztő magatartások csalásként nem minősíthetők, azok tipikusan más bűncselekmények megállapítására adnak alapot.²⁵ Ebből következően talán nem hat a meglepetés erejével az a széles körben elterjedt álláspont, hogy tévedni csak ember

tud, ebből következően a csalás is csak természetes személy közreműködésével követhető el, azaz csak és kizárólag természetes személy lehet a csalás passzív alanya, azt azonban a törvény megfogalmazása nem zárja ki, hogy a kár a passzív alanytól eltérő, esetleg nem természetes személynél következzen be.

Jellemző még e kérdéskör megítélésére az úgynevezett „*téma*” vagy másként említve „*tárgyazonosság*” követelménye. Ez alatt az értendő, hogy a passzív alany tévedésének olyan tényre kell vonatkoznia, amelyre az elkövető megtévesztő magatartása vonatkozott. Ilyen megközelítésben tehát a témaazonosság a megtévesztő magatartás során „igénybe vett” tény és a vagyoni hatású rendelkezést kiváltó tény azonosságát jelenti. A passzív alannak tehát – nem feltétlenül csak arra, de arra a tényre vonatkozóan mindenképpen – tévedésben kell lennie, amely előidézte a diszponálást. Ezt pedig azért tartják szükségesnek, mert ez képezi a hidat a megtévesztő magatartás és a tévedésbe ejtés között, s az okozati összefüggés folytonos fennállása csupán csak így biztosítható.²⁶

Külön utalnunk kell arra a tényállásbeli különbségre, amely – egyebeken túl – mind a magyar, mind a német tényállás felépítésétől megkülönbözteti az osztrák szabályozást. Áttekintve az előbb említett két normát, láthatjuk, hogy azokban külön nevesítve szerepel a „*tévedésbe ejtés*”, illetve a „*tévedésben tartás*”, mint elkövetési magatartás. Ezzel szemben az osztrák szabályozás csupán annyit rögzít, hogy „*megtévesztés által*”²⁷ kell, illetve lehet a csalást elkövetni. Adódik a kérdés, hogy e fordulat magába foglalja-e a tévedés kialakításán kívül a már meglévő tévedés valamiféle kihasználását.

Megtévesztő magatartásként értékelhető a tévedés okozása, amikor az elkövető maga váltja ki a tévedést a passzív alanyban. Nem szükséges azonban – álláspontunk szerint is helyesen – megkövetelni azt, hogy kizárólagos oka legyen a tévedés kialakulásának az elkövető, azaz akkor is megállapítható a bűncselekmény – az egyéb kritériumok fennállása esetén –, ha az elkövető egy már fennálló tévedést megerősít, tehát csupán közrehat, s nem önállóan indukálja a tévedés kialakulását.

Az osztrák büntetőjogban is érzékelt probléma a tévedésben tartás, illetve a tévedésbe ejtés mulasztással megvalósuló alakzatának dogmatikai elhatárolása. Tévedésben tartás akkor állapítható meg, ha az elkövetőnek valamilyen különleges felvilágosítási kötelezettsége állt fent a passzív alany irányában.²⁸ A tévedésben tartás tulajdonképpen időbeli meghosszabbítása a már fennálló tévedésnek. Ebből következően más személy tévedésének pusztá kihasználása önmagában – amennyiben egyéb körülmény nem merül fel, s a tévedését kihasználó félek nincs felvilágosítási kötelezettsége – nem tekinthető csalásnak.

IV. A tévedés következménye

A német dogmatikában lényegi ismérvként szereplő és a csalás fontos összetevőjeként elismert kárt okozó magatartás a „*vagyoni rendelkezés*” terminus technikusával kerül megjelölésre.²⁹ E cselekményrészt az osztrák büntetőjog is megköveteli a csalás esetében, méghozzá egy szokatlan technikai variációval, amely sem a magyar, sem a német törvénynek nem sajátja. A jogalkotó három kifejezés (valamit *tegyen*, *eltűrjön* vagy *ne tegyen*) segítségével rögzíti a vagyoni hatályú rendelkezés szükségességének követelményét, melyhez hozzáteszi, hogy „*amivel ő vagy más vagyonában károsodik*”.³⁰ Ez utóbbi nem önmagában véve utal a vagyoni rendelkezésre, hanem csupán annak kárt okozó jellegét teszi a tényállás részévé. Nem kizárt ugyanis, hogy valaki tévedése folytán olyan vagyoni hatályú rendelkezést tegyen, amivel nem okoz magának vagy másnak kárt, hanem esetleg éppen ellenkezőleg,

azáltal előnyt kovácsol. E felfogásban tehát le kell választanunk a vagyoni rendelkezés fogalmáról annak kárt okozó jellegét, és kizárólag annak vagyonra irányultságát kell a három cselekvési lehetőséghez (valamit *tegyen*, *eltűnjön* vagy *ne tegyen*) társítanunk, annak érdekében, hogy a csalás károsító jellegét külön értékelhessük.

Az osztrák felfogás szerint is a rendelkezés polgári jogi jellegétől megfosztva, pusztán faktikus magatartásként értelmezendő, vagyis büntetőjogi oldalról semmilyen relevanciával nem bír az a körülmény, hogy van-e egyáltalán valamilyen jogügyleti természete a rendelkezésnek, sőt még ügyletképességet sem tételez fel. Látható tehát, hogy ezen értelmezés mentén is a minél hatékonyabb büntetőjogi védelem biztosítása a cél, s ezért szükséges a rendelkezés polgári jogi szempontjait az értékelés köréből kirekeszteni. Szintén fontos jellemzője az osztrák jogi gondolkodásnak, hogy – elfogadva a német szemléletet³¹ – elképzelhetőnek tartják, hogy vagyoni rendelkezésnek minősüljön államhatalmi aktus is, ebből is következik a korábban már említett perbencsalás lehetőségének elismerése, s csaláskénti minősítése.³²

A vagyoni rendelkezéshez kapcsolódóan szükséges megjegyeznünk azt, hogy a csalás hárompólusú jellegét – tehát amikor a passzív alany és a sértett személye elválik – szintén maga a jogalkotó is elismeri, amikor ezt normaszöveggé emelve megköveteli a passzív alany vagyoni rendelkezéséhez kapcsolva azt, hogy „*ő vagy más vagyonában károsodik*”. Ezzel tehát olyan kifejezett jogi háttérrel biztosít a törvény, amely az esetleges szkeptikusokat is meggyőzi tekintetben, hogy elkövethető-e a csalás idegen vagyon sérelmére.

V. A vagyoni kár értelmezése

Megállapítottuk, hogy a csalás az osztrák büntetőjogi felfogás – valamint a törvény – szerint vagyon elleni bűncselekményt képez. Adódhat tehát a kérdés, hogy milyen kört véd vagyon elleni cselekményként e tényállás Ausztriában? Mit érthetünk tehát vagyon alatt?

Ismerve és elismerve a különféle vagyonfogalmi megközelítéseket, az osztrák álláspont a vagyon gazdasági szemléletű megközelítése mellett teszi le voksát, vagyis minden olyan viszonyt vagyonnak tekint, amely gazdaságilag számba vehető és értékkel bíró relációban nyilvánul meg.³³ Az osztrák Legfelsőbb Bíróság szintén e vagyondefiníciót fogadja el, bár feltétlenül megjegyzendő, hogy döntéseiben általában magától értetődőnek tekinti a kérdést, s nem fáradozik azon, hogy e kérdésben akár átfogó definíciót adjon, akár az egyes vagyonfogalmi megközelítések általa előnyösnek, illetve hátrányosnak vélt aspektusait illetően – érte ezalatt jelen esetben a praktikus, gyakorlati szempontokat előtérbe helyező – olyan elméleti megközelítéssel alkosson véleményt, illetve ismertesse álláspontját, mint például a német Legfelsőbb Bíróság.³⁴ Természetesen nem állíthatjuk azt, hogy egyáltalán nem foglalkozik a vagyon fogalmának problematikájával³⁵, hiszen enélkül nem tudna eleget tenni indokolási kötelezettségének, azonban ilyen jellegű, nagy ívű elméleti fejtegetésekkel viszonylag ritkán találkozhatunk.

A fentiekből következően tehát a kárfogalom osztrák megközelítése is a vagyon gazdasági-materiális fogalmából indul ki, s értendő alatta a személyhez – mint korábban láthattuk akár természetes, akár jogi személyhez – kapcsolódó vagyon összességének csökkenése. Ez megvalósulhat többféleképpen is, akár úgy, hogy az sértett aktívái csökkennek, akár passzívái nőnek, akár azáltal is, hogy valamilyen kiadástól mentesül az elkövető. S itt említendő, hogy a csalás – német irodalomban³⁶ is ismert – önkárosító jellegét az osztrák tudomány is akceptálja.³⁷

A kár mértékének meghatározásakor a vagyon, illetve vagyontárgy forgalmi (piaci) értékét kell figyelembe venni. Ezt szükséges kiegészíteni azzal, hogy kizárólag a megtévesztéssel közvetlenül okozott kár képezheti a csalás esetében a kárszámítás alapját. Minden olyan kár, amely esetében a közvetlen okozati összefüggés nem mutatató ki, a csalás szempontjából irreleváns.³⁸ Szintén kirekesztendő a jogi értékelés köréből a sértett szubjektív érzése, vagyis az, hogy mennyire érzi magát károsítva.

Megállapítható a kár abban az esetben is – különösen az ellenszolgáltatás elmaradásával (nem teljesítéssel) összefüggésben elkövetett csalások esetén tulajdonít kiemelt jelentőséget az osztrák irodalom és praxis ennek –, ha az a jogosult oldaláról tekintve a kérdést, valamely gazdaságilag fontos időponthoz kötött teljesítés elmulasztásával, pontosabban későbbi teljesítésével követik el a csalást. Nem arról van tehát szó, hogy egyáltalán nem áll fenn a kötelezettségvállaláskor sem a teljesítési képesség, illetve készség az elkövető részéről, hanem kötelezettségét később teljesíti, méghozzá ezzel a jogosult érdekét sérti, mivel annak valamilyen gazdasági érdekes fűződik ahhoz, hogy a teljesítés abban az adott időpontban (időszakban) történjék meg. Ilyennek tekinti például a gyakorlat azt az esetet, amikor a kölcsönt felvevő az előre meghatározott időponthoz képest késve fizeti azt vissza.³⁹ Természetesen itt különös figyelmet kell fordítani az elkövető szándékának megismerésére, valamint arra is, hogy a késedelem által okozott kár mértékének meghatározása során kizárólag a közvetlenül okozott kár képezze a csalás alapját, s az esetleges, a jogosult (sértett) oldalán jelentkező negatív gazdasági következmények dogmatikailag megfelelően elhatároltan kerüljenek értékelésre, s ne képezzék a közvetlen, büntetőjogi értelemben felfogott kár részét.

Érdekes problémaként kezelik az állam által alkalmazott szankciók kérdéskörét, vagyis azt, hogy vagyoni kárnak tekinthető-e például a bíróság megtévesztése a pénzbüntetés felfüggesztése vonatkozásában. Az elkövető tehát annak érdekében téveszti meg a bíróságot, hogy a vele szemben kiszabott pénzbüntetés végrehajtását függesszék fel. Ennek csalás jellegét tagadja az osztrák dogmatika, mivel úgy vélik, hogy a bíróságnak, s azon keresztül az államnak a döntés megelőzően nincs vagyoni jogi igénye az elkövetővel szemben, ebből következően az nem tekinthető csalásnak. Abban az esetben viszont, ha már jogerőre emelkedett a pénzbüntetést kiszabó ítélet, és ezt követően, annak meg nem fizetése érdekében alkalmaz megtévesztő magatartást az elkövető, akkor a csalás megállapítása nem kizárt.⁴⁰ E kört kiterjeszhetőnek vélik az állami adók, illetve díjak esetkörére is, azonban csak akkor, ha az azokkal összefüggő megtévesztő magatartások nem esnek a pénzügyi⁴¹, illetőleg a közigazgatási⁴² büntetőjog területére.

Az osztrák büntetőjog tudományában⁴³ és a gyakorlatban⁴⁴ is ismert a német irodalomban szintén részletesen taglalt⁴⁵ úgynevezett „*adománycsalás*”. Ebben az esetben annak a szociális célnak a hiánya alapozza meg a csalást – természetesen egyéb kritériumainak fennállása esetén –, amelyre tekintettel a passzív alany a vagyont juttatni kívánta. Ettől a csalástípustól a legújabb megközelítés élesen megkülönbözteti a szociális csalást, Ebben az esetben általában valamilyen állami szociális juttatás megszerzése a cél, s ennek érdekében fejt ki az elkövető valamilyen megtévesztő tevékenységet. E fogalmat különösen az illegális foglalkoztatáshoz kötődően – az ellene való büntetőjogi fellépés egyik jogintézményeként – tartanak célszerűnek használni, illetve ebből eredően, az állami szociális kiadások jogosulatlan igénybevételeének háttérbeszorítását kívánják által elérni.⁴⁶ Csupán utalásként megjegyezzük, hogy e tudományos inspiráció nem volt eredménytelen, hiszen az osztrák Büntető Törvénykönyv a „*Szervezett feketemunka*” név alatt⁴⁷ az igényelt büntetőjogi fellépésnek részben ugyan – mivel e rendelkezést nem kifejezetten a csalárd típusú

magatartások visszaszorítására hozták létre, bár természetesen az ilyen jellegű magatartások is kimeríthetik a tényállást –, de eleget tett. Ehhez kapcsolódóan azt is meg kell jegyeznünk, hogy az illegális munkáltatással összefüggésben részben más tényállások⁴⁸, részben büntetőjogon kívüli eszközök⁴⁹ is alkalmazhatóak.

¹ Egyetemi tanársegéd, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék

² Ernst Eugen Fabrizy: *StGB und ausgewählte Nebengesetze*, Wien, 20028, 446. old.

³ „Az idegen vagyron elleni büntetendő cselekmények” című VI. fejezetben található.

⁴ Btk. XVIII. fejezet.

⁵ Természetesen e bűncselekményeken kívül is van több olyan magatartás, amelynek eleme a megtévesztés, de ezekre terjedelemi okok miatt nem térünk ki.

⁶ 146. §.

⁷ 147. §.

⁸ 148. §.

⁹ 150. §.

¹⁰ Az osztrák Btk. 146. §-a.

¹¹ 328. § (1) bekezdés.

¹² 263. § (1) bekezdés.

¹³ Diethelm Kienapfel – Kurt Schmoller: *Studienbuch Strafrecht – Besonderer Teil*, Band II., Wien, 2003, 275-276. old.

¹⁴ Rudolf Rengier: *Strafrecht – Besonderer Teil I.*, München, 2008¹⁰, 200. old.

¹⁵ 108. §

¹⁶ Täuschung.

¹⁷ Herbert Wegscheider: *Strafrecht – Besonderer Teil*, Wien, 2006², 232. old.

¹⁸ Diethelm Kienapfel – Kurt Schmoller: *Studienbuch Strafrecht – Besonderer Teil*, i.m., 278. old.

¹⁹ Lásd különösen Angyal Pál: *A perbencsalás*, Budapest, 1939.

[20](#) Bár perbencsalásnak nevezik, mint a későbbiekben láthatjuk, hogy a csalás ezen formáját nem kizárólagosan egy klasszikus értelemben felfogott perhez, hanem a kontradiktórius eljáráshoz kapcsolódónak fogják fel. Ez természetesen mind perben, mind egyéb hatósági eljárásban is előfordulhat.

[21](#) A kifejezést az ügyfelek és nem a hatóság képviselője vonatkozásában használjuk.

[22](#) Természetesen ez nem érinti a magatartás egyéb büntetőjogi konzekvenciáját.

[23](#) Diethelm Kienapfel: *Grundriß des österreichischen Strafrechts – Besonderer Teil*, Band II., Wien, 19882, 275-276. old.

[24](#) Lásd például a Legfelsőbb Bíróság 12 Os 11/81. számú döntését.

[25](#) Így például a 148a. § és a 149. § (2) bekezdésében meghatározott csalárd magatartások jöhetnek szóba.

[26](#) Herbert Wegscheider: *Strafrecht – Besonderer Teil*, i.m., 232. old.

[27](#) 146. §.

[28](#) Christoph Mayerhofer: *Das österreichische Strafrecht – Erster Teil*, Wien, 20005, 706. old.

[29](#) Wolfgang Joecks: *Zur Vermögensverfügung beim Betrug*, Köln, 1982.

[30](#) 146. §.

[31](#) A német irodalomból lásd például Herbert Tröndle-Thomas Fischer: *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, München, 2006, 1682-1683. old.

[32](#) Diethelm Kienapfel – Kurt Schmoller: *Studienbuch Strafrecht – Besonderer Teil*, i.m., 288. old.

[33](#) Roland Parzmayr: *Zur individuellen Schadenskomponente beim Betrug*, Wien, 2000, 25-37. old.

[34](#) Csupán utalásként megjegyezzük, hogy a magyar Legfelsőbb Bíróság döntései sem bővelkednek elméleti jellegű fejtegetésekben.

[35](#) Lásd például a 12 Os 165/93. számú döntését.

[36](#) Prof. Dr. Urs Kindhäuser: *Strafrecht – Besonderer Teil II.*, Baden-Baden, 20054, 209-210. old.

[37](#) Fabrizio, Ernst Eugen: *StGB und ausgewählte Nebengesetze*, i.m., 447-451. old.

[38](#) Frank Höpfel–Eckart Ratz (Hrsg.): *Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch*, Wien, 20012, 146. §, 14. old.

[39](#) Christoph Mayerhofer: *Das österreichische Strafrecht – Erster Teil*, i.m., 710 . old.

[40](#) Diethelm Kienapfel – Kurt Schmoller: *Studienbuch Strafrecht – Besonderer Teil*, i.m., 295. old.

[41](#) Finanzstrafgesetz

[42](#) Verwaltungswstrafgesetz

[43](#) Diethelm Kienapfel: *Grundriß des österreichischen Strafrechts – Besonderer Teil*, i.m., 297-298. old.

[44](#) Lásd például az osztrák Legfelsőbb Bíróság 11 Os 58/97. számú döntését.

[45](#) Lásd például Herbert Tröndle-Thomas Fischer: *Strafgesetzbuch und Nebengesetze*, München, 2006, 1695. old.

[46](#) Diethelm Kienapfel – Kurt Schmoller: *Studienbuch Strafrecht – Besonderer Teil*, i.m., 273. old.

[47](#) 153e. §.

[48](#) A 153c. §. például kifejezetten a társadalombiztosítási járulék eltitkolásának szankcionálásáról rendelkezik.

[49](#) Például közigazgatási jogi következmények